

Handlingsplan for hubro

Årsrapport 2019

Tittel	: Handlingsplan for hubro. Årsrapport 2019.
Dato	: 24.09.2020
Forfatter	: Mia Marthinus Husdal og Anne Sofie Bråge Fjeldstad
Rapportnummer	: 4/2020
ISBN	: 978-82-8429-000-3
Forsidebild	: Overvåksområde for hubro i Rogaland Foto: Mia M. Husdal
Emneord	: Hubro, <i>Bubo bubo</i> , trua art, handlingsplan, årsrapport
Utgiver	: Fylkesmannen i Nordland
Antall sider	: 11

Innhold

1. Forord	3
2. Fylkesvise gjennomganger av årets kartlegginger	3
2.1 Oppland	3
2.2 Hedmark	3
2.3 Telemark	4
2.4 Agder	4
2.5 Rogaland	4
2.6 Hordaland	4
2.7 Sogn og Fjordane	4
2.8 Møre og Romsdal	5
2.9 Trøndelag	5
2.10 Nordland	5
2.11 Troms	5
3. Overvåking av hubro i 2019	6
4. Oppsummering av overvåking fra 2012 fram til i dag	7
5. Status for videre overvåking og Rovbase 3.0	8
6. Hubrosamling i Rogaland	9
7. DNA-overvåking av hubro utvides	9
8. Tiltak på linjenettet – sikring av farlige stolper	9
7. Litteratur	10

1. Forord

Miljødirektoratet utarbeidet i 2009 en nasjonal handlingsplan for hubro. Fylkesmannen i Nordland fikk det nasjonale koordineringsansvaret. Handlingsplanen skal revideres i 2020.

Fra slutten av 1800- tallet gikk bestanden av hubro kraftig tilbake i Norge og hubroen er på den norske rødlista som sterkt truet (EN). Arten var tidligere en alminnelig hekkefugl i hele Norge opp til og med Troms, men har i dag en hovedutbredelse langs kysten fra Agder til Helgeland i Nordland, med den største bestanden i Rogaland. Siste bestandsestimat for hele landet var på 451-681 par (Øien m. fl. 2014).

Handlingsplanen lister opp mange tiltak som bør igangsettes for å bedre forholdene for arten, hvor hovedfokus er på kartlegging, overvåking og tiltak for å forhindre elektrokusjon (strømgjennomgang). Det er gjennomført flere prosjekter med midler fra handlingsplanen og det er tydelig gjennom de arbeidene at faktorer som byttedyrtilgang, arealendringer og miljøgifter påvirker bestandsutviklingen hos hubroen.

2. Fylkesvise gjennomganger av årets kartlegginger

I de siste seks årene har i hovedsak kartlegging av hubro skjedd fylkesvis i regi av de respektive fylkesmennene. Hovedfokus har for hele perioden vært knyttet til territorier med dårlig stedsfesting eller med for gamle data. Oversikten i dette kapittelet knytter seg til kartlegginger som er gjennomført med midler fra handlingsplanen. Det skjer både kartlegginger og overvåking utenom det som foregår med midler fra handlingsplanen.

Rapportering for 2019 skulle i hovedsak skje gjennom ny modul i Rovbase 3.0. På grunn av forsinkelser kunne ikke data legges inn før rapporteringsfristen.

2.1 Oppland

Hovedfokus for sesongen var å undersøke gamle territorier med ukjent status. Feltarbeidet ble gjennomført med bruk av både lyttebokser og aktiv lytting i felt. I løpet av sesongen ble til sammen 37 lokaliteter besøkt en eller flere ganger. Det ble registrert aktivitet i tilknytning til 12 territorier, men det ble kun registrert en hunnfugl.

Etter 1980 kjenner kartleggerne til 72 lokaliteter med registrert hubro i fylket. På 15 lokaliteter har det ikke vært påvist aktivitet siden 1990 og disse er å regne som utgåtte. Det foreligger bare syv sikre hekkefunn i perioden 1980 - 2019. Dette lave tallet skyldes nok i stor grad manglende prioritet på å oppsøke lokalitetene i hekketida, dvs. i ungeperioden sommer og høst (Opheim og Høitomt 2019).

2.2 Hedmark

I Hedmark har det vært en omfattende innsats de siste årene med både bruk av lyttebokser og kontakt med lokale ornitologer i store deler av regionen. I tillegg har Statens naturoppsyn i samarbeid med lokale feltfolk gjennomført kartlegginger i forbindelse med etablering av nytt overvåkingsområde nord i Hedmark. I 2019 ble totalt 34 kjente og potensielle lokaliteter undersøkt. Totalt ble det registrert aktivitet i tilknytning til 11 av disse. Fem av lokalitetene hadde både hunn og hann tilstede.

Oppsummert for tiårsperioden 2010-2019 er det påvist aktivitet i tilknytning til 30 av 43 sikre territorier. I årene 2000-09 er arten registrert på ytterligere seks plasser (Bekken, 2019).

2.3 Telemark

I 2019 ble lydopptakere benyttet i 25 kjente eller potensielle territorier i Telemark. For de fleste områdene ble det tatt opp lyd både vår, sommer og høst. Det ble registrert aktivitet i fire av territoriene, men ingen opptak av ungetigging (Sørensen, 2020).

2.4 Agder

I Agder ble hovedtyngden av kartlegging gjennomført ved bruk av lyttebokser og det ble kjøpt inn to nye opptakere før feltsesongen (SM4). Til sammen ble 32 kjente territorier undersøkt i Vest-Agder, noen hadde hatt aktivitet i de senere årene og noen hadde kun historiske forekomster. Det ble registrert ropeaktivitet ved 10 av territoriene og for fem av disse ble både hann og hunn hørt. I Aust-Agder var det aktivitet ved 16 av de 38 undersøkte territoriene. De fleste av disse inngår i den nasjonale overvåkingen og rapporteres samlet fra NOF.

Det er fortsatt behov for videre kartlegging i kommunene som ligger lengst vest. Her er det for lite feltpersonell tilgjengelig og behov for økt innsats med lyttebokser framover (Bentsen, 2019).

2.5 Rogaland

I Rogaland var fokuset i 2019 på kommunene Gjesdal og Bjerkreim. For å få oversikt over kommunene ble det gjennomført både feltarbeid, litteratursøk og intervjuer. Feltarbeidet ble gjennomført med utgangspunkt i kjente lokaliteter med ukjent status. Totalt ble det anslått å være 27 ulike territorier i kommunene basert på både nye og gamle opplysninger. Av disse var det registrert hekking i tre territorier i 2019 og roping de siste årene fra 14 av territoriene. De 10 siste har eldre registreringer og har ukjent status i dag. I mange av territoriene med aktivitet er det manglende kunnskap om hvor hekkeområdet er (Oddane og Undheim 2019).

2.6 Hordaland

I 2019 ble det satt ut lyttebokser i ti aktuelle områder på Nordhordland. I dette området ble det gjennomført kartlegginger i perioden 2008-2012, men status for de tidligere kartlagte områdene var mangelfull. Lytteboksene sto ute i 14 dager for hvert område. Det ble ikke registrert aktivitet i noen av de undersøkte lokalitetene. Tettheten av hubro i indre strøk av Hordaland er nok langt mindre enn i de ytterste kommunene, og mange av de gamle lokalitetene i de indre strøkene er trolig utgått. Det er et inntrykk som støttes opp av bl.a. manglende rapporter av nyere dato.

Det var overraskende for kartleggerne at det ikke ble hørt hubro på lokalitetene knyttet til ytre kyst. Det er mulig at de gamle lokalitetene her ikke er i bruk lenger, men at hubro likevel har tilhold i nærheten (Husebø og Steinsvåg, 2019).

2.7 Sogn og Fjordane

Siden 2015 har lydopptakere vært viktig for kartleggingen i Sogn og Fjordane og i 2019 ble det gjort opptak i tilknytning til 35 kjente hubrot territorier. Det ble tatt opptak med roping i tilknytning til ni av territoriene og i tillegg ble det hørt hubro i et ekstra territorium. Det var opptak av par ved fem av territoriene, men det ble ikke gjort opptak av ungetigging senere i sesongen eller funnet unger ved feltsjekk. I mange av disse områdene er reirhyllene ikke kjente, noe som gjør det vanskeligere å oppdage hekkforsøk.

Etter 2000 har det blitt påvist eller vært sannsynlig aktivitet i 22 territorier og det er derfor ikke grunnlag for å anslå at det er mer enn 10-20 hekkende par i fylket (Larsen, 2019).

2.8 Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har som de fleste andre fylker gått over til å bruke lyttebokser ved kartlegging. I 2019 ble til sammen 28 kjente og potensielle territorier undersøkt og det ble registrert aktivitet ved 7 av disse. Samlet de siste årene (2015-2019) er det for Sunnmøre påvist/rapportert aktivitet i åtte av 96 territorier kjent etter ca 1950/60 og for Nordmøre og Romsdal er det påvist hubro i sju av 78 territorier (Stenberg, 2019).

2.9 Trøndelag

Lyttebokser har også vært sentralt i kartleggingen i Trøndelag. I løpet av feltsesongen ble det satt ut lyttebokser på over femti ulike lokaliteter og registrert aktivitet i tilknytning til 7-8 av disse. Det er fortsatt en del kjente territorier som ikke er sjekket i felt eller der det er for lite kunnskap til å konkludere om territoriet er utgått. I tillegg er reirhulle bare kjent for ca. 35 % av territoriene i fylket (Ragnbu, 2019).

I Hitra og Frøya kommuner har Fylkesmannen i Trøndelag støttet overvåking av hubro over flere år. I 2019 ble det registrert ungeproduksjon knyttet til 9 av 20 undersøkte territorier (Pearson, 2019).

2.10 Nordland

De siste årene har det vært lite aktivitet av hubro i de indre delene av fylket. Konklusjonen i 2019 er at det også i år ble registrert lite aktivitet av hubro her. Statskog Fjelltjenesten hadde lyttebokser ute i 21 eldre og potensielle territorier i 7 ulike kommuner uten at det ble gjort noen funn (med unntak av ett usikkert opptak).

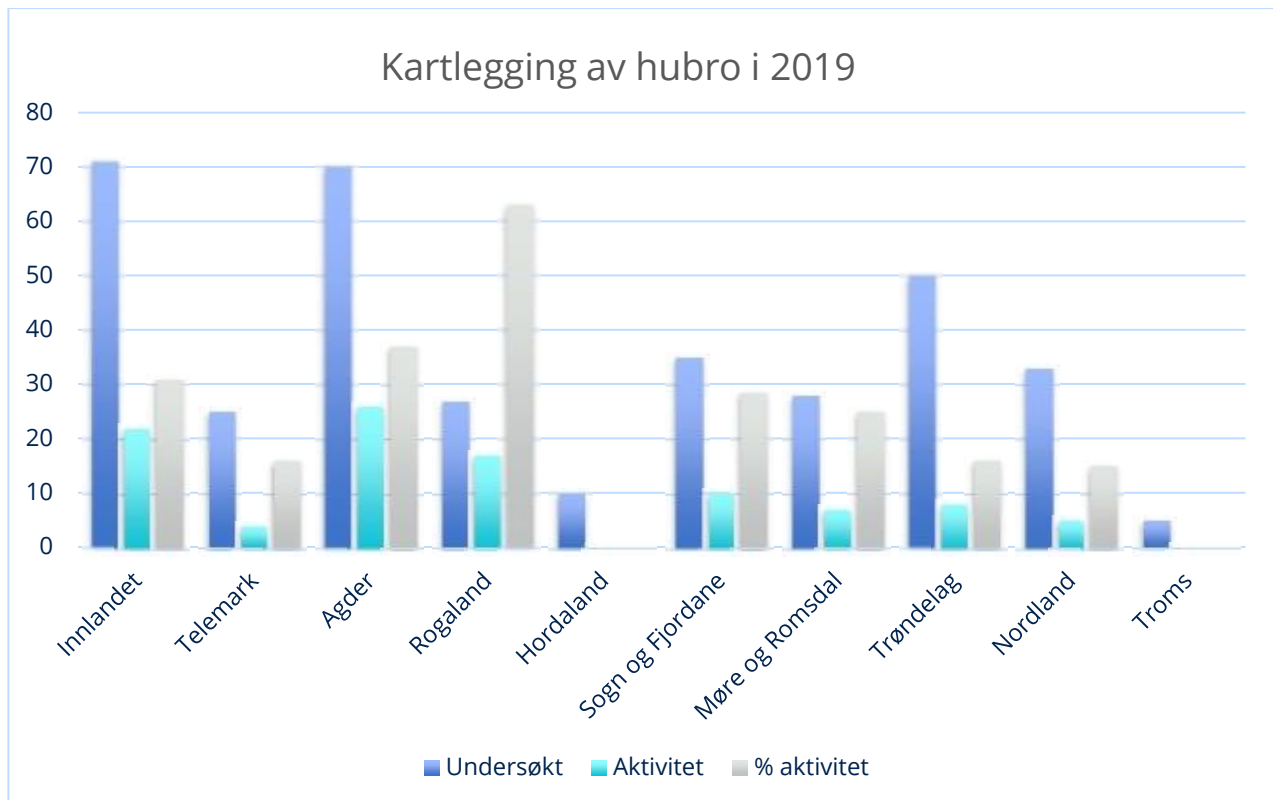
I dag er det i hovedsak kystkommunene sør for kjerneområdet i Lurøy som fortsatt har jevnlig observasjoner av hubro. Høyskolen i Innlandet hadde ute lydopptakere i 10 tidligere kjente og potensielle territorier, og det ble registrert aktivitet i 5 av disse. Totalt 2 vellykkede hekkinger ble registrert langs Helgelandskysten utenfor hekkebestanden i Lurøy kommune; den ene lenger nord (Rødøy) og den andre lenger sør (Alstahaug).

NOF har hatt opptakere ute i to kjente eller mulige hubroterritorier i Meløy og Rødøy uten å fange opp aktivitet. I tillegg har det blitt søkt etter spor tegn på flere potensielle lokaliteter, og det ble funnet hubrofjær på en lokalitet som er sendt til DNA-analyse. Til stor begeistring ble det gjort nye observasjoner av vånd på flere øyer i Meløy.

Det ble avholdt fylkesmøte for hubronettverket i Nordland på Sleneset i juni.

2.11 Troms

I 2019 ble det benyttet lyttebokser ved fem ulike lokaliteter der det tidligere var gjort observasjoner av hubro uten at det ble registrert aktivitet (Jacobsen, 2019).

Figur 1: Oversikt over kartlegginger finansiert gjennom handlingsplan for hubro i 2019. Hovedfokus har vært kjente lokaliteter med dårlig stedsfesting og gamle territorier med ukjent status.

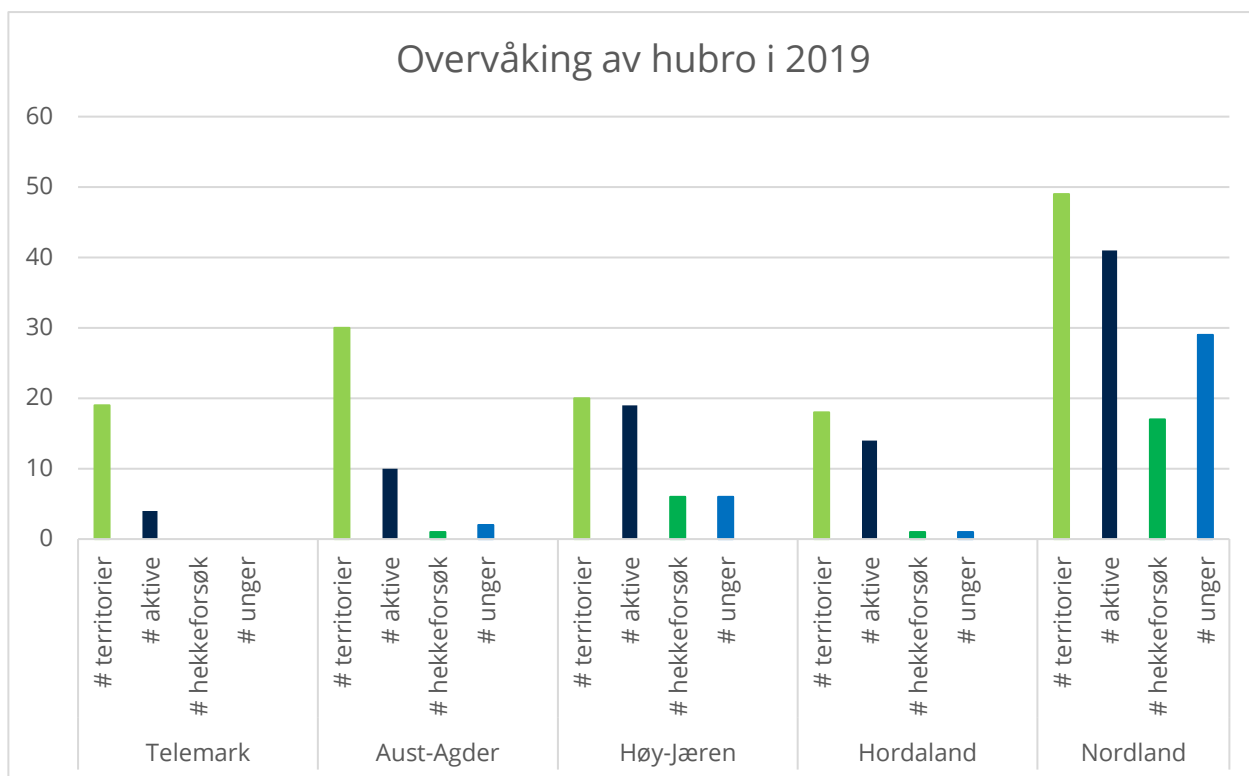
3. Overvåking av hubro i 2019

Siden 2012 har det foregått nasjonal overvåking av hubro. De fire områdene i Sør-Norge er i Telemark, Agder, Rogaland og Hordaland. Alle fire overvåkes av NOF på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, mens overvåkingsområdet i Nordland følges opp av Høyskolen i Innlandet med tilskudd fra Miljødirektoratet.

I 2017 ble lytteutstyr for første gang tatt aktivt i bruk i overvåkingen i samtlige av de fire overvåkingsområdene i Sør-Norge. Opptakerne ble også brukt aktivt i 2018, og skal framover inngå som en integrert del av overvåkingsmetodikken.

I Telemark ble tilhold av hubro påvist i kun 4 av de 19 overvåkede territoriene i 2019. Ingen hekkforsøk ble påvist. I Aust-Agder ble hubroaktivitet konstatert i 10 av 30 overvåkingsterritorier, men hekking ble bare påvist i ett av disse. Overvåkingsområdet på Høg-Jæren hadde som vanlig den høyeste andelen aktive territorier, med påvist hubroaktivitet i 19 av 20 områder i 2018. Hekking ble konstatert i seks av disse. I overvåkingsområdet i Sotra/Øygarden ble tilhold av hubro påvist i 14 av 18 overvåkingsterritorier, men bare ett hekkforsøk ble konstatert (Heggøy m.fl., 2019).

I overvåkingsområdet i Nordland ble 49 lokaliteter undersøkt i felt og det ble påvist aktivitet av hubro i minimum 41 av disse. Til sammen 17 hekkforsøk ble dokumentert i de 41 lokalitetene med hubroaktivitet, hvor 2 av hekkforsøkene var mislykket (unger ble aldri sett, kun eggeskall, utklekte egg eller rugende fugl påvist). I de resterende 15 territoriene med vellykket hekking ble totalt 29 unger bekreftet (Wabakken, 2020).

Figur 2: Resultater fra de fem overvåkingsområdene for 2019. Lysegrønn viser antall territorier som er sjekket. Svart viser hvilke territorier det ble registrert aktivitet i. Grønn viser antall territorier med hekkeforsøk og blå viser antall unger for territoriene med hekkeforsøk (Heggøy m.fl. 2019 og Wabakken, 2020).

4. Oppsummering av overvåking fra 2012 fram til i dag

Fra 2020 overføres ansvaret for overvåkingen fra Fylkesmannen i Nordland til Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn. NOF har hatt ansvar for koordinering av overvåkingen i Sør-Norge fram til nå og har derfor oppsummert resultatene etter metodikken som har vært benyttet til og med i år.

I 2012 ble det startet opp overvåking i tre områder i hhv. Telemark, Aust-Agder og Høy-Jæren i Rogaland. I 2013 ble overvåkingen utvidet med et område på Sotra og i Øygarden i Hordaland. I 2016 ble lytteutstyr for første gang i nevneverdig omfang tatt aktivt i bruk i overvåkingen. Fra og med 2017 har bruken av lytteutstyr inngått som en viktig del av overvåkingen, og stått for broparten av «lyttingen».

Så langt i overvåkingen er det samlet sett ingen tydelige trender i hubroaktivitet, antall hekkeforsøk eller ungeproduksjonen i overvåkingsområdene. Imidlertid ser NOF tegn til nedgang i aktivitetsnivået i Telemark, noe som kan være et tegn på en synkende hubrobestand der. Selv om det fremdeles er veldig lite data på rekruttering, kan foreløpige tall også indikere et lavere overskudd av voksne individer i bestanden der enn i de andre områdene. Analyser av forskjeller i hubroaktivitet og antall hekkeforsøk mellom ulike habitattyper kan antyde at hubroen klarer seg bedre der den hekker i åpne områder. Dette gjelder også i Telemark og Aust-Agder, hvor en langt større andel av hubroterritoriene befinner seg i skog enn det som er tilfellet i overvåkingsområdene i Rogaland og Hordaland.

Det er registrert trusselfaktorer i ca. 71 % av overvåkingsterritoriene, hvor kraftlinjer (39 %) og menneskelige forstyrrelser (28 %) forekommer hyppigst. Menneskelige forstyrrelser skjer hovedsakelig i form av turgåing og annen generell ferdsel, og særlig regnes dette som en aktuell trussel i overvåkingsterritoriene i Hordaland. Det er også påvist fritidsklatrning nær reirhyller i en god del territorier i flere av overvåkingsområdene (Heggøy m.fl. 2020).

5. Status for videre overvåking og Rovbase 3.0

8

Fra 2020 overtar Miljødirektoratet med Statens naturoppsyn ansvar for overvåking av hubro. Den intensive overvåkingen vil videre gjennomføres i seks utvalgte områder. I hvert av intensivområdene er det 15 territorier som følges opp med tre eller flere besøk hvert år, noe som reduserer antall territorier som overvåkes for flere av overvåkingsområdene. I intensivområdene er målet å verifisere tilstedeværelse av hubro og eventuell ungeproduksjon.

Det blir SNO som skal kvalitetssjekke og godkjenne data i Rovbase fra intensiv områdene og data samlet inn i egen regi. NOF skal årlig sammenstille data fra intensiv områdene og utarbeide en rapport.

Målet med videre overvåking er å innhente informasjon om okkupasjonsrate, ungeproduksjon og voksenoverlevelse i norske hubroterritorier, for videre å kunne vurdere bestandsutviklingen for hubro i Norge.

Miljødirektoratet utarbeider en instruks for overvåking av hubro. Instruksen gjelder hovedsakelig hvilke kriterier som gjelder for intensiv overvåkingen, men den tar også for seg hvordan ekstensiv overvåking bør utføres. Instruks og veiledning er tilgjengelig i hubromodulen i Rovbase 3.0.

Figur 2: Kart som viser overvåkingsområdene i Sør-Norge (Miljødirektoratet 2020)

6. Hubrosamling i Rogaland

I forbindelse med 10-års jubileet til handlingsplanen for hubro i 2019 arrangerte Fylkesmannen i Nordland, i samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland, et seminar om hubro på Sola den 4 og 5 september. Med totalt 59 deltakere ble det en lærerik samling med god erfaringsutveksling mellom mange ulike aktører. Seminaret hadde inspirerende foredrag fra ulike bidragsytere som arbeider tett på hubro. Blant annet fikk deltakerne innføring i den nyeste forskningen på miljøgifter i hubro, i tillegg til fylkesvise oppsummeringer av gjennomført kartleggingsarbeid og tiltak som er utført på linjenettet. På dag 2 ble det arrangert befarings- og overvåkingsområdet for hubro på Høy-Jæren med Bjarne Oddane fra Ecofact. Her fikk alle deltagere et innblikk i omfanget av vindkraftutbygging som terrenginngrep og i konflikt med flere hubroterritorier.

7. DNA-overvåking av hubro utvides

I 2019 ble det gjennomført genetiske analyser av 194 prøver fra hubro samlet inn ved 51 ulike lokaliteter i Nordland, samt fra 33 ulike lokaliteter i andre deler av landet. Prøvene representerte 135 ulike hubroer, hvorav 71 hanner og 64 hunner.

Hovedformålet med prosjektet, som vil bli presentert i en egen rapport, er i) oppfølging av DNA-basert overvåking av hubro i Lurøy kommune, ii) økt kunnskap om spredning av hubro, iii) undersøkelser av populasjonsgenetisk struktur hos hubro i Norge, samt iv) undersøke dødelighet knyttet til kraftlinjer.

8. Tiltak på linjenettet – sikring av farlige stolper

Det satses fortsatt på å få gjort tiltak på linjenettet over tilskudd til trua arter. Det var i en periode (2013-2016) øremerkede midler til hubro, men de tre siste årene har det ikke vært egne midler over statsbudsjettet og innsatsen er derfor noe redusert.

I 2019 ble det gitt 1,7 millioner kroner i tilskudd til seks ulike prosjekter i regi av kraftselskap og fylkesmenn. Det har tidligere vært gitt midler til kartlegging av farlige stolper i store deler av landet og dette behovet er i dag mindre. For 2019 ble derfor 1,6 millioner benyttet til tiltak på linjenettet og kraftselskapene gikk inn med en egenandel på over 300 000 kroner. Prosjektene fordelte seg på seks fylker, hvor de største prosjektene foregikk i Agder, Møre og Romsdal og Trøndelag. Til sammen ble nærmere 300 farlige stolper sikret i tilknytning til 9 kjente hubroterritorier.

7.Litteratur

Bekken, J. 2019. Hubro i Hedmark. Samlerapport 2019. Rapport til Fylkesmannen i Innlandet. Unntatt offentlighet.

Bentsen, T. 2019. Hubro i Agder. Rapportering i henhold til tilskudd fra Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder. Norsk Ornitologiske Forening, Vest-Agder.

Heggøy, O., Gunleifsen, L., Husebø, H., Kleven, O., Steen, O.F., Steinsvåg, M.J., Undheim, O. & Øien, I.J. 2020. Overvåking av hubro i Sør-Norge 2012–2019. NOF-Rapport 2020-1. 24 s

10

Heggøy, O., Øien, I.J., Gunleifsen, L., Steen, O.F., Steinsvåg, M.J., Undheim, O. & Husebø, H. 2019. Overvåking av hubro i Sør-Norge i 2019. NOF-notat 2019-16. 20 s.

Husebø, H. og Steinsvåg M. J. 2019. Kartlegging av hubro i Nordhordland 2019. Lyttéboksundersøkelser. Rapport til Fylkesmannen i Nordland. Unntatt offentlighet.

Jacobsen, K.-O. 2019. Kartlegging av hubro i Troms i 2019. NINA Prosjektnotat 186. Unntatt offentlighet.

Larsen, T. 2018. Handlingsplan for hubro – Rapport om bruk av tilskot til kartlegging av hubro i Sogn og Fjordane i 2019. Brev til Fylkesmannen i Nordland 31.10.19.

Miljødirektoratet 2020. Feltinstruks for nasjonal overvåking av hubrobestanden. 14 s.

Oddane, B. H. og Undheim, O. 2019. Kartlegging av hubro i Gjesdal og Bjerkreim kommuner i 2019. Ecofact rapport – begrenset offentlighet.

Opheim, J. og Høitomt, G. 2019. Hubro i Oppland fylke 2019. Kistefos Skogtjenester. Unntatt offentlighet.

Pearson, M. 2019. Kartlegging og overvåking av hubro i Hitra og Frøya kommuner i Trøndelag. Årsrapport 2019 til Fylkesmannen i Trøndelag. Unntatt offentlighet.

Ragnbu, B. 2019.

Stenberg, I. 2019. Hubro i Møre og Romsdal. Excel-skjema oversendt Fylkesmannen i Nordland. Unntatt offentlighet.

Sørensen, T. V. 2020. Kartlegging av hubro på utvalgte steder i Telemark 2019. Rapport til Fylkesmannen i Telemark og Vestfold. Unntatt offentlighet.

FYLKESMANNEN I NORDLAND

Statens hus, Moloveien 10, Pb 1405, 8002 Bodø || fmnopost@fylkesmannen.no || www.fylkesmannen.no/nordland

